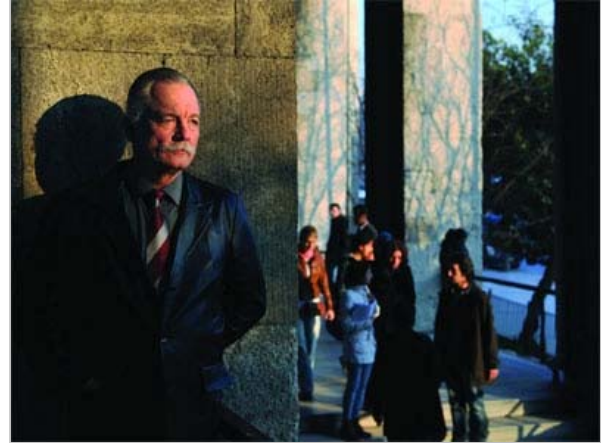

Tebriz otobüsünü görünce kendimi İran'da buldum

Felsefe profesörü Teoman Duralı, zekası, öğrenmeye olan bitmek bilmez isteği, olaylara bakış açısı ile sıra dışı bir kişilik. Tebriz otobüsünü görünce, biletini cebine koyup soluğu İran'da alması seyahate nasıl çıktığı konusunda ipucu vermeye yeter de artar bile.

EMETİ SARUHAN

Prof. Dr. Teoman Duralı ilk bakışta 'bizim gibi' diyeceğiniz biri. Fakat o İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe koridorlarından çok, sıra dışı bir profesörün anlatıldığı bir hikaye ya da bir film karesine yaklaşıyor. Abarttığımı düşünmeyin. Sadece kendi öğrencilerinin değil başka bölümden öğrencilerin de derslerine girip hayranlıkla dinlediği, felsefe yanında biyoloji ve antropoloji öğrenimi de gören, kaç dil bildiğini sayamadığımız, dünyanın adı duyulmamış bölgelerini karış karış gezen, cep telefonu kullanmayı teknolojinin esiri olmak istemediği için reddeden Teoman Duralı, gerçekten de bu dünyaya ait gibi durmuyor. Söyleşiyi okuyunca siz de öyle düşüneceksiniz.

Fotoğraf: Sedat Özkömeç

Annemiz Alman, babanız Çerkez... Bu kültürler nasıl bir araya gelebildi?

Sadece o kadar değil. Daha karışık. Babamın baba tarafı Kırım Tatarı. 300 yıl önce Osmanlı tarafından Kırcaali havalisine yerleştirilmişler. 1800'lü yılların sonlarında ise Bulgarlar onları kovalamak için köylerine domuz salıyorlar. Orada oturamaz hale gelince, dedem tek başına 8 yaşında İstanbul'a geliyor. Babaannemlerin tarafı ise Çerkezlerin ortadan kalkmış bir kolundan geliyor. 'İbih'

Bu ailede çocuk olmak nasıldı?

Çocukluğum ve gençliğim çok zor geçti. Benim büyüdüğüm yıllarda kültürler kendi özelliklerine sahipti, çok farklıydılar. 1985'ten bu yana, haberleşme devrimi ile, kültürler arasındaki, hatta Türkiye'nin bölgeleri arasındaki farklar kalktı ama bugün bile kültürler arası evliliği savunmuyorum. Ceremesini çocuklar çekiyorlar.

Babanız milletvekiliydi. Siyasetle iç içe bir ailede doğmak siyasete yakınlaştırdı mı sizi?

Siyasetin içine doğdum ama siyasete ilgi duymuyorum. 1952-56 arası milletvekiliği yapmış babam. Çok hatıralar dinledim. Benim büyüklerim tarihin en ilgi çekici dönemini yaşamış insanlar. Bir allak bullak olma çağını yaşamış insanların kulak tanıyım. Bebekken oturabildiğim zamandan tutun büyüklerim ölünceye kadar hayatım onların maceralarını dinlemekle geçti. Siyaset bir bakıma benim kaderim oldu ama siyaset, gazetecilik ve hukuk bana ilgi çekici gelmez. İlk gençlik yıllarımda yazar, düşünür, edebiyat çevresi Küllük'te toplanırdı. Sohbetleri dinlerdim. O zaman anlamasam da bunlar kulakta arta kalıyor, yıllar geçtikçe üstüne düşünürsünüz. Bu konuşmalar çalışmalarınıza malzeme oluyor. Ben dinlediğim ve tanık olduğum olayları kullanıyorum. Felsefe çalışması bir yerde anı kitabı gibi bir şey haline geliyor.

Sizin ilgi duyduğunuz alanlar nasıl bir araya geldi?

Asıl ilgi duyduğum alan doğadır ve insanın insana ve doğaya karşı tavırlarıdır. Bu birinci derecede ilgimi çekmiştir ve bu yönde de öğrenim gördüm. Felsefe ve biyoloji.

Babanızın bir siyasetçi olarak felsefeye tavrı nasıldı? Felsefe okumanıza karşı çıktı mı?

Babam bana her konuda engel olmuştur. Bunlardan biri de felsefedir. Felsefe okuyacağım deyince başından aşağı kaynar sular döküldü. Çok köklü bir edebiyat kültürü vardı babamın. Osmanlı şairlerinin bir çoğunu, hatta Orta Asya'dan Ali Şir Nevai'nin şiirlerini de bilirdi. Bana, 'Tefekkürü bilmiyoruz, tefekkürün zirvesini niye tahsil edeceksin?' dedi. Ama babama rağmen okudum. Mezun oldum doktora yapmamamı istedi. Başka işler yapmam için önayak oldu.

Hep böyle gergin miydi aranız?

Aramız çok gergindi. Babamı hep sayardım namus abidesiydi benim için ama öldükten sonra ne kadar sevdiğimi anladım. Onun kadar namuslu bir tek hocam Ahmet Yüksel Özemre'yi gördüm. Bunlar namus hastası insanlardır. Olağan bir namus değil. Mesela babam vazife icabı dağ başında oturur. Hakkı olmasına rağmen resmi arabayı anneme ya da bir başkasına asla kullandırtmazdı. Çok sert bir adamdı. Son Osmanlı.

Biyoloji de ilgi alanınız ama Felsefe baskın gelmiş.

Evet. Felsefede kaldım. Asıl istediğim biyoloji felsefesi yapmaktı ama onu büyük ölçüde başaramadım. Zemin bulamadım. Türkiye'de üniversitedeki hocalığınız lise öğretmenliğinden pek farklı değil.

Dil öğreniminde özel bir ilginiz olduğunu biliyorum. Kaç dil biliyorsunuz hocam?

Bu soruyla çok karşılaştım. Türkçe dışında bir dile bihakkın vakıf olduğumu düşünmüyorum. Bilgisayar internetten önce benim çok geniş bir mektup ağı vardı ve değişik dillerde mektuplaşıyordum. Dili öğreten kimselerle de onların dilinde mektuplaşmaya devam ettim. Felemenkçeyi de Belçika'dan Türkiye'ye geldiğinde tanıştığım bir kızla mektuplaşarak öğrendim. Benim böyle aşırılıklarım vardır. Bir şeye girdim mi müthiş aşırısı oluyorum. Derslerimi işe gücü bıraktım var gücümle buna çalıştım. Lise dönemlerimde bir çok ülkenin kültür merkezleri kuruluyordu ve ben hepsine üye olmak dillerini öğrenmek istiyordum. Ama param yoktu. İngilizce ders verip o ders parasıyla Latince ders almaya başladım. Dengeler kurarak yürütmeye çalıştım. Dil öğrenmek onun taşıdığı kültüre dalmak, batmak demektir. Anladım ki tek bir kültürden başkasını insan taşıyamıyor.

Hocam çok mütevazısınız. O zaman hangi dilleri konuşabiliyorsunuz diye sorayım.

Rahatça konuşabildiğim, kendimi ifade edebildiğim Almanca, Fransızca, İtalyanca, İngilizce İspanyolca, Flemenkçe ve Farsça var. Diğerlerinde metinleri okuyabilecek seviyede. Diller çok nankördür. Malayca'yı ben rahatlıkla konuşup okuyabiliyordum, şimdi uçup gitti. Arapça'yı 18 yaşında başladım öğrenmeye ama kullanmayınca o da gitti. Adigece ve Zazaca öğrenmek istiyorum şimdi. Bunlar kaybolan diller ve bunları tutmak lazım.

Seyahat etmeyi de çok sevdiğinizi biliyorum. Ama özellikle enteresan yerlere yaptığınız seyahatleriniz var. Gitmeyi en sevdiğiniz yerler?

Tarih bakımından beni çok eskilere götüren Borneo ve Yeni Gine. Çok sevdiğim kalmak istediğim ve ayrıldığıma üzüldüğüm yer Afganistan'dır. Yeni Gine'de gördüğüm bir manzara MÖ 10. bini hatırlatıyor. Afganistan'a gittiğimde ise 13. yüzyılı yaşıyorlardı.

Seyahatlere nasıl çıkıyorsunuz? Planlayarak mı?

Bir gün buradan bir otobüs geçiyordu ve üzerinde Arap harfleri ile 'Mihaan Tur' yazıyordu. Otobüsü takip ettim, Laleli'de durdu. Şoföre sordum, Farsça konuştuk. Tebriz İstanbul arası çalışıyormuş. 'Ben de geleyim' dedim. 'Git içeriden biletini al' dedi. 3 gün sonra ver elini İran. İran en sevdiğim yerlerden biridir. Oradan İsfahan, Şiraz, Tahran derken Afganistan ve Pakistan'a geçtim.

Seyahatlerimin birçoğu böyle olmuştur. Oturup da 'buraya gideyim' diye plan yapmadım. Sadece Malezya'dayken planlardım. Bir de şark hizmetinde Elazığ'dayken. 1983-84'te karış karış dolaştım Güney ve Doğu Anadolu'yu.

Teknoloji ile aranız hala bozuk mu?

Teknolojiyle aram yok, sevmem ama mecburum ne yapayım. Hanımlar ve talebelerin istibdadından kurtulamıyorum. Bir talebem bana cep telefonu verdi. 'Kırklareli'ndesiniz, uzağız, ille de bu olacak' diye ama ben yine de pek taşımıyorum ve kullanmıyorum. Bunun dışında mecbursunuz sevilmeyen istenmeyen bir evlilik gibi. Boşanamıyorsunuz mecburen beraber yürüyorsunuz. Hala kalemlle yazarım her şeyimi ama ister istemez bilgisayarda temize çekiyorum.

Neden sevmiyorsunuz teknolojiyi?

Çünkü bu beni kendime yabancılaştırıyor. İstemediğiniz ne varsa size yaptırıyor. Bir baskı uyguluyor. Kontrol edemiyorsunuz. Bir bakıyorsunuz bilgisayar çöküvermiş. Yeni arabalarda camı bile açamıyorsunuz. Sürücüye muhtaçsınız. Bu kadar berbat bir şey olabilir mi. Ben uzun süre arabaların içindeki havaya alışmadım. Pencere sürekli açık olacak, kolum da dışarı sarkacak. O dışarıdaki hava yüzüme gelecek. Hava hastasıyım ben, hava almam lazım. Yaz kış yattığım yerde cam açık durur.

Sizi hep piponuzla hatırlıyoruz? Kaç yıldır içiyorsunuz?

45 yıldır içiyorum. Ben o pipoya rağmen dağlara çıktım. En son 2006'da Moğolistan'da dağa çıktım. Ama her an bırakabilirim diye düşünüyorum. Ramazanda bırakıyorum bir ay içmiyorum. İlle içeceğim diye bunalıma girdiğim yok. Bazılarında tütün bunalımı oluyor. Öyle bir şey yok bende.

Bir Felsefe Sözlüğü yazıyordunuz. Hangi harftesiniz?

Felsefe sözlüğü E'ye geldi. D bitiyor. Bittiği anda ilk cildi basacağım.

Şu an Kırklareli Üniversitesi'nde Fen Edebiyat Fakültesi dekanlığını yapıyorsunuz. Çalışmalarınız nasıl gidiyor?

Kırklareli'nde Felsefe bölümünü kurduk ve Türkiye'de olmayan bir ilki gerçekleştirdik. 4 büyük felsefe dilini zorunlu koyduk. Arapça, Latince, Yunanca, Almanca'dan birini öğrenci seçecek. Zamanla bu dilde metin okuyacak seviyeye gelecek. Rusça açtık, üniversitenin bütün bölümlerinden öğrenciler ders olarak alıyorlar. Başka amaçlarım vardı ama olmuyor Türkiye'de.

Afganistan'ın tahtakuruları

Teoman Duralı'nın Afganistan'da tahtakurusu saldırısına uğraması oldukça ilginç: 'Afganistan'ın orta kesimlerinde Bamyan diye bir yer var. İlk gece bir kahvehanede yattım. Milletın üstünde zıplaya zıplaya fareler geziyor. Ben de aksi gibi bir Fransız yazarının Veba adlı romanını okuyorum. Fareleri de öyle görünce korktum. Çünkü Bamyan'a girdiğimde ilk gördüğüm şey bir sıranın üzerine yatırılmış ölmek üzere olan bir Avrupalıydı. Ertesi sabah bizi taşıyan Landrover sürücüsü bizi almayı reddedince Bamyan'da kaldık.

Başka bir kahveye geçtim. Yerde yattım. Sabah korkunç bir kaşınma başladı bende. 'Eyvah ben şifayı kaptım' dedim. Çünkü dışarıdan gelen insanların hastalanma oranı çok yüksek. Aynı gün 'Deldi amir' denilen çöl ortasında beş tane göl var. Oraya gittik. İlk işim suya girmek oldu. Kızıla kesti su. Kan ve ufak ufak tahta kuruları ölüsü. Oradan anladım ki bu kızarmam kaşınmam tahta kurusu nedeniyle. Sonra bütün çamaşırımı eşyama uyku tulumumu çantama suya soktum ve her yerden tahta kurusu çıktı.'

Kaynak: <http://yenisafak.com.tr/Pazar/?i=298109>